

169. Torstaina 3 päivänä joulukuuta 1992

kello 18.15

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta ja laiksi indeksiehdon käytöstä vuosia 1992 ja 1993 koskevissa työ-, virka- ja toimiehtosopimuksissa annetun lain 4 §:n muuttamisesta 4901

Hallituksen esitys n:o 277
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67

2) Ehdotus laiksi Kemijoen vesistössä olevan koskiomaisuuden luovuttamisesta ja vaihdosta annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys n:o 256
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68

3) Ehdotukset laeiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Valtion ravitsemiskeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle ja Valtion ravitsemiskeskuksesta annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys n:o 134
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69

4) Ehdotus laiksi Suomen rahapajasta annetun lain kumoamisesta 4902

Hallituksen esitys n:o 137
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70

5) Ehdotukset laeiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Valtion tietokonekeskuksen hallinnassa oleva omaisuus pe-

rustettavalle valtionyhtiölle ja Valtion tietokonekeskuksesta annetun lain kumoamisesta 4902

S. Hallituksen esitys n:o 168
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 71

6) Ehdotukset laeiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Valtion painatuskeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle sekä yhtiön eräistä tehtävistä, Valtion painatuskeskuksesta annetun lain sekä Eduskunnan kirjastosta annetun lain 9 §:n 2 momentin kumoamisesta 4903

Hallituksen esitys n:o 169
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 72

„ 7) Ehdotus laiksi kunnan ja kuntainliiton viranhaltijoiden virantoimituksen ja työntekijöiden työnteon palkattomasta keskeyttämisestä määrääjäksi 4904

Hallituksen esitys n:o 139
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 13
Suuren valiokunnan mietintö n:o 7

„ 8) Ehdotukset laeiksi valtion virkamieslain sekä yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 15 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 103
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 14

9) Ehdotus laiksi maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä „

Hallituksen esitys n:o 284
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24

	S.		S.
10) Ehdotus laiksi nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain muuttamisesta	4905	17) Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Pohjoismaiden neuvoston toiminnasta 1991	4915
Hallituksen esitys n:o 296		Kertomus n:o 15/1991 vp	
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 12		Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 25	
11) Ehdotukset laeiksi kansanopistojen valtionavusta annetun lain 1 ja 2 a §:n, lastentarhanopettajaopistoista annetun lain 1 ja 2 §:n sekä musiikkioppilaitoslain 1 §:n muuttamisesta	„	Esitellään:	
Hallituksen esitys n:o 297		18) Hallituksen esitys n:o 324 laiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi	4919
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 13		19) Hallituksen esitys n:o 328 laiksi työsuojeluhallinnoksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi	„
12) Ehdotus laiksi kotiuttamisrahalain kumoamisesta	4906	Pöydällepanoa varten esitellään:	
Hallituksen esitys n:o 326		20) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65 hallituksen esityksen johdosta asunto-olojen kehittämisrahaston lainanottovaltuuksista vuonna 1993 (HE 135)	4920
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 44		21) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66 hallituksen esityksen johdosta valtion liikelaitoksista annetun lain mukaisen liikelaitosten lainanottovaltuuksista vuonna 1993 (HE 136)	„
13) Ehdotukset laiksi tuotevastuulain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi	„	22) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksestä laeiksi eräiden Autokorjauskeskuksesta koskevien säännösten muuttamisesta (HE 261)	„
Hallituksen esitys n:o 251		23) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksestä laiksi merilain 29 §:n muuttamisesta (HE 262)	„
Talousvaliokunnan mietintö n:o 52			
14) Ehdotukset laeiksi panttilainauslaitoksista ja pankkitarkastusvirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	4907		
Hallituksen esitys n:o 267			
Talousvaliokunnan mietintö n:o 53			
15) Ehdotukset laiksi vakuutuspalvelujen vapaasta tarjonnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi	„		
Hallituksen esitys n:o 286			
Talousvaliokunnan mietintö n:o 54			
Ainoa käsittely:			
16) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta 43. istuntokaudella 22.4.1991—7.2.1992	4908	Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.	
Kertomus n:o 9		Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.	
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 22			

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta ja laiksi indeksiehdon käytöstä vuosia 1992 ja 1993 koskeissa työ-, virka- ja toimiehtosopimuksissa annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 277
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 67. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 1—9 §, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi Kemijoen vesistöissä olevan koskiomaisuuden luovuttamisesta ja vaihdosta annetun lain kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 256
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 68. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotukset laeiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Valtion ravitsemiskeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle ja Valtion ravitsemiskeskukselta annetun lain kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 134
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 4)—6) asiasta.

Yleiskeskustelu:

Ed. Backman: Herra puhemies! Näiden kaikkien kolmen asian osalta on todettava, että sosialidemokraatit vaativat pitkin syksyä asian käsittelyn yhteydessä pyydettyäksi perustuslakivaliokunnan lausuntoa siitä, voidaananko nämä lait viedä normaalissa sääätämisyjärjestyksessä eteenpäin. Tätä pyyntöä ei otettu huomioon ennen kuin aivan viime vaiheessa, ja tämän takia itse asiassa käsittely on pitkittynyt eduskunnassa.

Perustuslakivaliokunta ei ollut yksimielinen kannanotossaan, vaan äänestyspäätöksellä totesi, että asia voidaan viedä normaalissa käsittelyjärjestyksessä eteenpäin. Perustuslakivaliokunnan vähemmistö olisi katsonut, että tässä on käytettävä perustuslain sääätämisyjärjestystä, kun kyseessä on henkilöstön eläke-etujen selkeä heikennys nykyiseen.

Nimittäin henkilöstö tulee siirtymään ensi vuoden alusta käytännöllisesti katsoen TEL-järjestelmän piiriin. Yksittäisten henkilöiden osalta se pahimmillaan tarkoittaa, että työssäoloaika ennen eläkkeelle pääsyä jatkuu 2 vuotta ja eläke pienenee 10 prosenttiyksiköllä. Tämä on jo sen suuruusluokan asia, että mielestämme tätä ei voi viedä eteenpäin pelkkänä ilmoituksena työntekijöille. Tässä mielessä valiokunta on nyt, perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten, todennut hyvin selkeästi pontena, että asia täytyy hoitaa sopimusteitse kuntoon ennen yhtiötämistoinenpidettä. Tältä osin olemme valmiit viemään nämä lait suuressakin salissa eteenpäin.

Valtion ravitsemiskeskuksen osalta on liitetty valiokunnan mietintöön virke, jossa todetaan,

että "on selvitetävä edellytykset perustettavan yhtiön yksityistämiseen". Tältä osin sosiaalidemokraatit eivät voi yhtyä valiokunnan mietintöön.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—5 §, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi Suomen rahapajasta annetun lain kumoamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 137

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotukset laeiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Valtion tietokonekeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle ja Valtion tietokonekeskuksesta annetun lain kumoamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 168

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 71

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 71. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Se, mitä ed. Backman puhui 3) asian kohdalla, soveltuu juuri sellaisenaan 4) asiaan ja myös esillä olevaan asiaan.

Haluan ikään kuin ed. Backmanin puheen täydennykseksi todeta, että on kyllä hämmästyttävää, että hallituksen esitys ei sisällä mitään selkeitä tietoja siitä, miten henkilökunnan asema on tarkoitus järjestää. Siksi kaikki se, mitä perustuslakivaliokunta lausunnossaan totesi, ja erityisesti se, mitä oli vastalauseessa ja nyt valtiovarainvaliokunnan mietinnössä, on tavattoman tärkeää.

Täytyy toivoa, että jos hallitus vastaisuudessa tuo tämän kaltaisia esityksiä, niin ennakkoon sovitaan henkilöstön kanssa eläke- ym. työsuhteista. Sitähän tarkoittavat nämä huomautukset esillä olevan asian yhteydessä mietintöön ja myös lausuntoon kirjattuina.

Ed. M a t t i l a : Herra puhemies! Ed. Laineen ja aikaisemmin ed. Backmanin käyttämien puheenvuorojen osalta totean vain sen, että valtiovarainvaliokunta kyllä päätyi hyvin perusteelliseen selvittelyyn nimenomaan eläkekysymysten osalta. Sitä osoittaa myöskin nyt käsittelyssä oleva valtiovarainvaliokunnan yksimielinen mietintö. Olen näkemässä tämän aivan selvänä vinkinä hallitukselle siitä, mitä eduskunta tahtoo ja miten se edellyttää hallituksen toimivan. Osaltani myöskin alleviivaan sitä, että nimenomaan juuri henkilöstön asemaa eritoten niissä kysymyksissä, joissa on lähes eläkkeelle siirtyvästä henkilöstä kysymys, täytyy pystyä huomioimaan tämän tyyppisissä ratkaisuissa, ja se on nimenomaan tarkoituksena ollut mietintöön liitetyn ponnen pohjalta.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Mielenkiinnolla luin ponsilausumat kaikista näistä neljästä mietinnöstä. Sosiaali- ja terveysvaliokuntahan on tätä eläkeasiaa käsitellyt eri yhteydessä, mutta valtiovarainvaliokunnan ulkopuolisena on tietysti kiinnostavaa nyt tietää, onko valtiovarainvaliokunnalla joku takuu taikka jonkunlainen tieto siitä, että nämä sopimukset tullaan tekemään ja henkilöstön eläke-etuudet eivät heikkene sillä tavoin, mitä hallituksen esitys tällaisenaan merkitsisi. Varmasti ne ovat sinänsä hankalimmassa asemassa, jotka ovat lähellä eläkeikää. Mutta mikä teillä on se raja, kuka on lähellä eläkeikää? Toisaalta voi olla kuitenkin

henkilöitä, joilla on jo melko pitkä palvelus esimerkiksi Ravitsemiskeskuksen palveluksessa, ja heidänkin kohdallaan nämä heikennykset tällä lailla tulevat olemaan todella merkittävät.

Ed. Backman: Herra puhemies! Meillä valiokuntakäsittelyssä ei ollut missään tapauksessa halua jarruttaa tämän asian käsittelyä, mutta me halusimme nimenomaan varmistaa sen, että henkilöstön osalta tässä noudatetaan ei pelkästään hyviä tapoja vaan sellaisia menettelytapoja, joitten osalta voidaan saada varmuus siitä, että heidän eläketurvansa säilyy vähintään sen suuruisena kuin muutoin tulevassa TEL-järjestelmän ja valtion ja kuntien eläkejärjestelmän yhteensovittamisessa tullaan esimerkiksi siirtymäsäännöksissä käytäntöä noudattamaan. Tämä ponsi on tietysti sikäli kysymysmerkki, että jos se saa saman arvon kuin jotkut muut eduskunnan ponnet hallituksen silmissä, niin silloin se ei tietenkään johda konkreettisiin toimenpiteisiin. Mutta valiokuntakäsittelyssä olimme kyllä hyvin yksimielisiä yli puoluerajojen siitä, että tämä asia täytyy nyt hoitaa siten kuin valiokunta ja toivottavasti myös eduskunta tässä edellyttää.

Tulen vielä palaamaan yksityiskohtaisemmin kolmannessa käsittelyssä siihen menettelytapaan, jolla näitä yhtiöittämisjärjestelyjä ylipääntään tehdään, koska tältä osin mielestäni näitten neljän laitoksen osalta tämä menettelytapa ei ollut kaikilta osin asianmukainen. Kun eduskunta lisäbudjettia tehdessään aiemmin tänä vuonna antoi 100 000 markan määrärahan näihin yhtiöittämisjärjestelyihin, niin tuossa vaiheessa nimenomaan korostettiin, että silloin ei eduskunta päättä vielä itse asiasta, vaan se on pelkkää valmistautumista. Nyt kuitenkin ilmeni, että useita miljoonia markkoja oli jo käytetty itse prosessiin. Sikäli kysymys oli jo käytännössä peruuttamattomasta toimenpiteestä.

Ed. Mattila: Herra puhemies! Jottei jää mitään väärää kuvaa asiasta, niin haluan vielä korostaa sitä, että yli puoluerajojen, niin kuin ed. Backman totesi, tässä oltiin yksituumaisia asioitten käsittelyssä. Valtiovarainvaliokunta näki yksimielisesti tämän asian niin merkittäväksi, että on henkilöstön kannalta asia selvitettävä. Siitä annan täyden tunnustuksen ja kiitoksen kaikille valiokunnan jäsenille. Mitään jarrutusta mihin ryhmän taholta todella ei ole käsittelyvaiheessa ollut. Tämä on ollut rehtiä asioitten hoitamista.

Mitä tulee ed. Stenius-Kaukosen kysymyseen, onko valtiovarainvaliokunnalla joitain taakuita, että ponsi tulee hoidettua ja täytettyä, haluan tähän todeta vain lyhyesti sen, että valtiovarainvaliokunnalla ei ole mitään muuta takuuta kuin se, että jos eduskunta tämän hyväksyy, niin silloin se on niin velvoittavaan muotoon asetettu, että sen täytyy johtaa johonkin muuhunkin kuin vain toteamiseen.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 1—5 §, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotukset laeiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Valtion painatuskeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle sekä yhtiön eräistä tehtävistä, Valtion painatuskeskuksesta annetun lain sekä Eduskunnan kirjastosta annetun lain 9 §:n 2 momentin kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 169
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 72

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 72. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 1—8 §, johtolause ja nimike, toisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike sekä kolmannen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi kunnan ja kuntainliiton viranhaltijoiden virantoimituksen ja työntekijöiden työnteon palkattomasta keskeyttämisestä määrääjäksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 139

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 13

Suuren valiokunnan mietintö n:o 7

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 7. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—6 § hyväksytään keskustelutta.

7 §.

Keskustelu:

Ed. Metsämäki: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 7 §:n 2 momentti saisi sellaisen muodon, jollaisena sitä esitettiin suuressa valiokunnassa äänestyksessä hävinneessä esityksessä ja joka kuuluu seuraavasti: "Mikäli tämä laki on ristiriidassa ennen ja jälkeen tämän lain voimaantuloa tehdyn virka- tai työehtosopimuksen kanssa, ovat virka- tai työehtosopimuksen määräykset noudatettavina sopimuksen voimassaoloaikana tämän lain säännösten estämättä."

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Metsämäen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Metsämäki ed. Urpilaisen kannattamana ehdottanut, että 2 momentti hyväksyttäisiin hänen edellä esittämässään muodossa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Metsämäen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 66 jaa- ja 43 ei-ääntä; poissa 90. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotukset laeiksi valtion virkamieslain sekä yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 15 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 103

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 14

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 14. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 45 a—45 e §, 9 a luvun otsikko, 46, 49 a ja 49 b §, 10 luvun otsikko, 67, 86, 87 ja 97 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 15 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 284

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 24. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! Maatalouden tukilainsäädännössä on varsin paljon käytetty harkintaan viittaavaa sanamuotoa "voidaan", jolla yleensä on voitu väärän tuen maksatustilanteessa viranomaisten taholta vapaasti harkita takaisinperintää. Tästä on salissa puhuttu ennenkin.

6 §:n osalta valiokunta hyväksyi esitykseni siitä, että jos tuen hakijasta riippumattomista syistä on tukea maksettu hänelle liian vähän, harkinta poistetaan ja maksetaan 9 prosentin vuotuista korkoa. Sen sijaan siinä tapauksessa, että hakija tukea hakiessaan on tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta antanut puutteellisen, erehdyttävän tai väärän tiedon tai asiakirjan taikka salannut tiedon taikka asiakirjan, valiokunnan enemmistö hyväksyi hallituksen esityksen voidaan-sanan eli harkinta myös perittävän määrän korottamisen osalta säilyisi. Edelleen, vaikka kysymys olisi erittäin törkeästi menettelystä, kuten laki sanoo, niin siihenkin jäisi harkintaa. Tämän vuoksi, kun tällainen menettely täyttää rikoslain petosta koskevat tunnusmerkit, on erikoista, että tällä puolella annetaan aihettakin epäilysten tuen maksatukseen liittyviltä osin jäädä elämään. Tämän vuoksi yksityiskohtaisessa käsittelyssä esitän 7 §:n muuttamista vastalauseen mukaisella tavalla.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—6 § hyväksytään keskustelutta.

7 §.

Keskustelu:

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi vastalauseen mukaisen muodon.

Ed. P o l v i : Herra puhemies! Kannatan ed. Rajamäen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Rajamäki ed. Polven kannattama

ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Rajamäen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 66 jaa- ja 41 ei-ääntä; poissa 92. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

8—15 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 296

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 12

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 12. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 17, 18 ja 26 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotukset laeiksi kansanopistojen valtionavusta annetun lain 1 ja 2 a §:n, lastentarhanopettajaopistoista annetun lain 1 ja 2 §:n sekä musiikkioppilaitoslain 1 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 297

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 13

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 13. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1 ja 2 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

kolmannen lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotus laiksi kotiuttamisrahain kumoamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 326

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 44

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 44. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Tämän illan aikana täällä on keskusteltu siitä, että asevelvollisuutensa suorittaneita viedään se vähäinenkin kotiuttamisraha, jonka he tähän saakka ovat saaneet. Se on hävyttömin laki, mikä tässä salissa on kyllä koskaan hyväksytty.

Tein lakialoitteen, joka tarkoittaa sitä, että kotiuttamisraha päinvastoin nostetaan 1 000 markkaan, ja niin kuin salissa nähtiin, sehän suorastaan revittiin minun käsistäni. Jokainen halusi sen allekirjoittaa. Muun muassa useat hallituspuolueiden edustajat allekirjoittivat lakialoitteeni. Tältä pohjalta ei nyt voi kuitenkaan vielä käsitykseni mukaan tehdä muutosesitystä, mutta aloite on tuolla kansliassa ja kehotan, että kaikki muutkin käyvät sen allekirjoittamassa, mutta jonon muodossa, koska ovet ovat tietysti

kapeat. Toivottavasti saadaan niin paljon nimiä alle, että kotiuttamisrahaksi saadaan lailla säädettyä 1 000 markkaa.

Ed. Stenius - Kaukonen: Herra puhemies! Se kotiuttamisrahain kumoamisen perustelu, että 300 markan kotiuttamisraha ei vastaa sen alkuperäistä tarkoitusta, on erittäin heikko. Asiahan pitäisi hoitaa juuri niin, että kotiuttamisrahaa parannettaisiin. Se pitäisi varmasti monen palveluksesta palaavan varusmiehen poissa sosiaalitoimistosta ja työvoimatoimistosta edes hetken aikaa, jotta he pystyvät järjestelmään asioita ja pääsemään takaisin siviilielämään. Tätä kautta myös voitaisiin säästää kuluja, kun se maksettaisiin esimerkiksi viimeisen päivärahan yhteydessä niin kuin sitä esitettiin, jolloin myös hallintokuluja voitaisiin säästää.

Me tulemme kolmannessa käsittelyssä esittämään tämän lain hylkäämistä niin kuin valiokunnan puheenjohtaja, arvoisa Varusmiesliiton kunniapuheenjohtaja, on jo ehdottanut. Olen allekirjoittanut ed. Aittoniemen aloitteen ja voin vain muille, jotka haluavat sen allekirjoittaa, kertoa, että se ei ole enää keskustuskansliassa, vaan on mentävä kahvilan takahuoneeseen allekirjoittamaan se, jos haluaa päästä siihen mukaan.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Ehdotukset laiksi tuotevastuulain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 251

Talousvaliokunnan mietintö n:o 52

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 52. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, 3 ja 4 a §, 3 §:n edellä oleva väliotsikko, 5 ja 6 §, 5 §:n edellä oleva väliotsikko, 7—9 §, 13 ja 13 a § sekä 10 §:n edellä oleva väliotsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 25 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

neljännen lakiehdotuksen 61 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Ehdotukset laeiksi panttilainauslaitoksista ja pankkitarkastusvirastosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 267

Talousvaliokunnan mietintö n:o 53

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 53. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kun laki esiteltiin täällä eduskunnassa aikanaan, kiinnitin jälleen kerran huomiota siihen, että aikanaan poliisilla oli oikeus tarkastaa panttilainamoiden juoksevalla numerolla varustetut tavarakirjat, ja se oli hyvin hedelmällistä. Sieltä monta kertaa löytyi monelta ihmiseltä vieraille teille joutunutta tavaraa. Sen paremmin edellisen eduskunnan aikana kuin nytkään näitä minun puheitan ei ole kuultu eikä laki sisällä minkäänlaista oikeutta poliisille, että se voisi tarkastaa lainamoiden tavaroita tai juoksevaa kirjanpitoa. Se on nyt mennyt kun mennyt enkä tule tekemään mitään muutosesityksiä, koska se ei täällä miksiään muutu. Mutta jokainen ymmärtää sen, että juuri panttilainamo on se rysä, johon viedään varastettua tavaraa. Poliisilla olisi pitänyt olla mahdollisuudet tällaisten panttilainamoiden tarkastamiseen. Ei niitä pankkitarkastusvirasto eikä Aranko tarkastele, onko sinne viety jonkun kello vai ei.

Halusin kuitenkin pöytäkirjaan tämmöisenä viimeisenä taisteluna todeta, että olen hävinnyt tämän asian.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—3 §, 1 luvun otsikko, 4—11 §, 2 luvun otsikko, 12 ja 13 §, 3 luvun otsikko, 14—29 §, 4 luvun otsikko, 30—41 §, 5 luvun otsikko, 42 ja 43 § sekä 6 luvun otsikko, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Ehdotukset laiksi vakuutuspalvelujen vapaasta tarjonnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 286

Talousvaliokunnan mietintö n:o 54

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 54. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, 1 §:n edellä oleva väliotsikko, 3—6 §, 3 §:n edellä oleva väliotsikko, 7—9 §, 7 §:n edellä oleva väliotsikko, 10—14 §, 10 §:n edellä oleva väliotsikko, 15 § ja sen edellä oleva väliotsikko, 16—20 §, 16 §:n edellä oleva väliotsikko sekä 21—25 § ja 21 §:n edellä oleva väliotsikko, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

neljännen lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta 43. istuntokaudella 22.4.1991—7.2.1992

Ainoa käsittely

Kertomus n:o 9

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 22

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelu:

Ed. Halonen: Arvoisa puhemies! Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus antaa mahdollisuuden eduskunnalle keskustella laajemmaltikin eurooppalaisen tilanteen kehittymisestä, jos siihen nyt meillä täällä ilmenee kaiken muun työn keskellä vielä mielenkiintoa.

Itse olen pitänyt hämmästyttävänä sitä, että tässä eurooppalaisen politiikan muutosprosessissa Suomessa näyttää mielenkiintoa riittävän lähinnä vain EY:hyn ja Suomen mahdolliseen jäsenyyteen siinä. On toki hyvin keskeinen asia, minkälaiseksi EY muodostuu, mutta toisaalta pitäisi olla yhtä luonnollista ja itsestäänselvää myöskin keskustella Suomen eduskunnassa siitä, mitä muita yhteisöjä tässä eurooppalaisessa arkituhtuurissa tulevaisuudessa on.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä on otettu kantaa osittain tähän tilanteeseen nimenomaan Etykin ja Euroopan neuvoston toimintojen mahdollisen päällekkäisyyden osalta. Samoin ulkoasiainvaliokunta on pitänyt myönteisenä asiana sitä, että Euroopan neuvosto on kiinnittänyt tällä toimikaudellaan huomiota myöskin työskentelymahdollisuuksiin ei-jäsenvaltioiden kanssa. Mielestäni nämä ovat saman asian eri puolia.

On selvä asia, että ei voida tehdä yhtä yhtenäistä mittakaavaa siitä, milloin jokin eurooppalainen valtio on tarpeeksi eurooppalainen tai milloin se on liian vähän eurooppalainen. Ole-malla EY:n jäsen taikka ei tätä leimaa ei vielä saada, vaikkakin voidaan toisaalta todeta, että varmasti on tietyllä tavalla osittain sisäkkäisistä ympyröistä kyse. Jos lähdetään Etykistä, joka on kaikkein vapaamuotoisin, tullaan Euroopan neuvoston kautta EY:hyn ja liitetään siihen mahdollisesti vielä eräät kollektiiviset puolustusjärjestelmät.

Euroopan neuvosto on tällä toimintakaudellaan joutunut sen tosiasian eteen, että eurooppalaisen demokratian puolustamiseksi on pakko olla kiinnostunut muistakin kuin Euroopan neuvoston omista jäsenvaltioista. Tämän vuoksi aloitteet Etykin suuntaan ja yhteistyöhalukkuus on varsin ymmärrettävää. Toisaalta myöskin minulle on tullut mieleen ajatus siitä, että eräitä Etyk-parlamentaarikkojen tehtäviä voisi aivan hyvin kehittää myöskin Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen kautta, mutta mielestäni tästä ei pidä tehdä varsinaista keskeisintä asiaa. Oppiriidat harvoin hyödyttävät itse asiaa.

Euroopan neuvoston mahdollisuudet vaikuttaa niihin eurooppalaisiin valtioihin, jotka eivät ole vielä täysjäseniä, on tullut erittäin ajankoh-taiseksi kysymykseksi nimenomaan entisen Jugoslavian osalta. Jugoslaviailahan ehti olla jo erityisvieraan asema, kun nykyinen vaikuttava prosessi lähti liikkeelle. Mitä pidemmälle tämä tragedia on kehittynyt, sen selvemmäksi on myöskin käynyt se, että pelkästään aseilla ei voida löytää oikeutta, ei Euroopassa niin kuin ei muuallakaan.

Tässä mielessä, vaikka se ei, arvoisa puhemies, ole juuri toimintakertomuksen aikana tapahtunut, on mielestäni hyvä tämän toimintakertomuksen täydennykseksi tuoda esille se, että Cyrus Vancen ja lordi Owenin viimeaikaisimmat ehdotukset ovat erittäin kiinteästi jatkaneet sitä linjaa, joka jo nyt on käsiteltävänä olevassa Euroopan neuvoston toimintakertomuksessa nähtävissä, eli sitä, että meidän on luotava Eurooppaan sellaiset ihmisoikeustakeet, jotka saavat ihmiset luottamaan vaikeissakin olosuhteissa pikemminkin kansainvälisiin sopimuksiin, kansainvälisen yhteisön valvontaan kuin aseisiin.

Mutta mielestäni olisi hyvinkin itserakasta väittää, että Euroopan neuvoston jäsenvaltiot sinänsä selviäisivät tästä ihmisoikeuskriitistä kaikilta osin puhtain paperein. Sen vuoksi on erinomaisen tärkeä asia myöskin se, että Euroopan neuvoston jäsenvaltiot kiinnittävät jatkuvaa huomiota ihmisoikeuksien ja poliittisten oikeuksien, ns. pk-oikeuksien, toteutumiseen käytännön tasolla. Tässä mielessä nimenomaan oikeudellisten asioiden valiokunta, legal affairs committee, jossa ed. Jansson on Suomen edustajana, on aivan keskeisellä tavalla vaikuttanut näiden asioiden eteenpäin menoon.

Tänä toimintakautena käytiin Euroopan neuvostossa useita mielenkiintoisia keskusteluja nimenomaan vähemmistöoikeuksien toteuttami-

sesta. Tässä suhteessa Suomella oli varsin miellyttävä tilanne kertoa siitä, että me olemme ratkaisseet kansainvälisen yhteisön mielestä erittäin hyvin useat vähemmistöjen kulttuurisiin oikeuksiin liittyvät asiat. Tämä ei suinkaan merkitse sitä, etteikö niissä olisi parantamisen varaa, mutta toisaalta sen kritiikin, mitä esimerkiksi kotimaisessa keskustelutilanteessa usein kuulee, koski se sitten suomenruotsalaisia, saamelaisia, romaaneja tai uudempia vähemmistöjämme, vastapainoksi voitaisiin ottaa kuitenkin se yhteiskuntarauhan kannalta erinomaisen idyllinen tilanne, joka Suomessa on verrattuna niihin Euroopan neuvoston jäsenmaihin, jotka ovat olleet kitsaampia rahan ja resurssien suhteen vähemmistöjen asemaa hoitaessaan, mutta jotka maksavat siitä nyt inhimillisesti, taloudellisesti ja monella muulla tavalla tavattoman korkean hinnan, kun nämä vähemmistöt vaativat omia oikeuksiaan.

Uskon, että ed. Jansson omalta puoleltaan tuo legal affairs committee'n puolelta näitä asioita esille, mutta mielestäni on aiheellista sanoa, että oli erinomaisen hyvä tilanne, kun samasta asiasta pystyvät puhumaan sekä enemmistöjen edustajat, kuten itseni lisäksi esimerkiksi ed. Särkijärvi, ja sitten toisaalta suurimman kielellisen vähemmistömme ja kansainvälisesti ottaen varsin poikkeuksellisen autonomian edustaja ed. Jansson.

Mutta, arvoisa puhemies, Eurooppa ei ole myöskään tässä suhteessa mikään staattinen ilmiö, vaan tulevaisuuden kuvaan kuuluu sen lisäksi, että meillä on jokaisessa jäsenmaassa useampia kuin yksi kieli ja kulttuuri, myös se tosiseikka, että ihmiset muuttavat maasta toiseen. Oli sitten kysymys EY:n jäsenyydestä tai ei, joka tapauksessa muutto tulee olemaan hyvin keskeinen asia niin Suomen kuin muidenkin Euroopan neuvoston etenkin nuoremman polven ihmisten tulevaisuuden suunnitelmissa. Tähän muuttoon voidaan sitten katsoa sisältyvän sekä kielteisiä että myönteisiä seikkoja.

Mielestäni on kuitenkin hyvä pitää mielessä se, että demokraattisen yhteisön yksi selkeä piirre on se, että ovet ovat auki mennä sisään ja tulla ulos. Samalla, kun tulee hyviä vieraita, hyviä ystäviä, voi tulla myös hyttysiä, niin kuin vanha sanonta kuuluu. Tämä varmasti on omiaan kannustamaan meitä myös sellaisten järjestelmien aikaansaamiseen, jolla nämä haitat voidaan minimoida.

Toisaalta Eurooppa ei saisi olla mikään sisäänlämpivä linnoitus, jossa ainoastaan sen

omat kansalaiset, omat asukkaat, voivat muuttaa maasta toiseen, vaan Eurooppa on osa maailmaa. Tätä kautta myös Jugoslavian lisäksi, joka on eurooppalainen ilmiö, me tulemme saamaan pakolaisia Euroopan ulkopuolelta. Näiden sekä Euroopassa syntyneiden että Euroopan ulkopuolisten konfliktien johdosta liikkeelle lähteneiden ja turvapaikkaa hakevien ihmisten käsittely Euroopan eri lentokentillä on todellakin lukemisen arvoista tekstiä. Toimintakauden aikana käytiin jo asiasta keskustelua, ja tämä puolestaan oli eräs kansanedustaja Hacklinin valiokunnan keskeisiä teemoja. Käytän tilaisuutta hyväkseni erityisesti, kun ed. Hacklin ei itse ole nyt salissa paikalla, kertoakseni, että hän ensimmäisenä allekirjoittajana tällä toimikaudella on tehnyt myös aloitteen näiden ihmisten inhimillisemmästä ja nopeammasta kohtelusta maasta toiseen liikuttaessa.

Arvoisa puhemies! Toivoisin, että Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus aiheuttaisi jatkossa enemmänkin keskustelua kuin se todennäköisesti tänä iltana saa aikaan. Haluan kertoa esimerkkinä sen, että eteläisen naapurimme Viron puolella on tapana, että Euroopan neuvoston valtuuskunnan saapuessa kulloiseltakin täysistuntokaudeltaan Strasbourgista kotiin valtuuskunnan jäsenet kertovat lehdistölle ja muille julkisen sanan edustajille siitä, mitkä olivat tärkeimmät tapahtumat kyseisellä istuntokaudella, ja mm. varsin pitkän televisio-ohjelman kautta nämä kysymykset tulevat keskeiseksi osaksi kotimaista poliittista keskustelua. Tämä on Viron kohdalla ollut erityisen tärkeää sen vuoksi, että Viro ymmärrettävästi pitää Euroopan neuvoston täysjäsenyyttä yhtenä tärkeimmistä tulevaisuudentavoitteistaan ja eräänlaisena mittana olla eurooppalainen demokraattinen valtio.

Suomen valtuuskunta on pyrkinyt myös tällaisiin yhteydenpitoihin muutaman kerran vuodessa sekä lehdistön että muiden asianharrastajien kanssa, ja minä luulen, että valtuuskunnan puheenjohtaja Olli Rehn puheenvuorossaan kertoo eilisestä viimeisimmästä seminaarista, joka meillä oli Euroopan neuvoston valtuuskunnan ja tiedottajien sekä erilaisten kansalaisjärjestöjen ihmisten kanssa juuri tämän täysistunnon kynnyksellä.

Ed. O. R e h n : Herra puhemies! Ed. Halonen kuvasi jo osuvasti Euroopan neuvoston tämänhetkistä tilannetta ja Suomen EN-valtuuskunnan työskentelyä. Mielestäni myös ulkoasiainva-

liokunnan lausunto EN-valtuuskunnan kertomuksesta sisältää paljon myönteisiä elementtejä työskentelyn jatkokehittämisen kannalta mm. niiltä osin, että tuo lausunto kiinnittää huomiota siihen, että Euroopan neuvoston työskentelyyn olisi ehkä syytä lisätä resursseja tai paremminkin siirtää painopistettä eduskunnan kansainvälisen toimiston ja työn osalta jossakin määrin niin, että Euroopan neuvoston työskentelyyn saataisiin lisää resursseja.

Meillä oli todellakin eilen, kuten ed. Halonen mainitsi, valtuuskunnan järjestämä seminaari, johon kutsuttiin eri kansalaisjärjestöjen, lehdistön, ministeriöiden jne. edustajia sekä kaikki kansanedustajat. Siinä kävimme keskustelua sekä viimekertaisten että tulevien istuntojen asialistasta, tällä kertaa mm. entisen Jugoslavian kriisistä ja Viron ja Venäjän EN-jäsenyyden kehityksestä. Olen varma siitä, että tuota käytäntöä, joka on havaittu hyväksi, kannattaa jatkaa ja tulemme järjestämään vastaavanlaisen lyhyen työseminaarin jokaisen Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen istunnon jälkeen, joita pidetään kolme tai neljä kertaa vuodessa.

Euroopan neuvoston ja myös Suomen valtuuskunnan työ on painottunut hyvin pitkälle demokratian ja ihmisoikeuksien vahvistamiseen Euroopassa. Euroopan neuvoston työ on nimenomaan käytännön työtä monessa suhteessa. Se ei ole aina kovin näytävää, mutta Euroopan neuvoston ohjelmat pureutuvat mm. kunnallishallinnon uudistamiseen, ylipäänsä hallintojärjestelmien uudistamiseen, oikeuslaitoksen uudistamiseen. Tätä kautta Euroopan neuvosto ja sen jäsenmaat pyrkivät luomaan liberaalille demokratialle ja oikeusvaltiolle kestävää perustaa äskettäin vapautuneessa Keski- ja Itä-Euroopassa.

Samoin on syytä mainita se, että Euroopan neuvosto monet suomalaiset jäsenet mukaan lukien osallistuu vaalien valvontaan useissa viime aikoina demokratisoituneissa ja vapautuneissa valtioissa. Tällä on myös tietty merkitys sikäli, että lausunnoilla vaalien demokraattisuudesta ja kaikinpuolisesta hyvinvoinnista on merkitystä näiden maiden demokratian toiminnan arvioinnin näkökulmasta. Euroopan neuvoston työssä jäsenyyuskriteereistä kiinni pitäminen on eräs keskeinen tekijä työssä ihmisoikeuksien ja demokratian puolesta. Näiltä osin mm. Viron ja Venäjän kohdalla jäsenyyuskriteerit tullaan pitämään samanlaisina kuin tähänkin asti, eli kriteerit ovat vapaiden parlamenttivaalien järjestämi-

nen yhtäältä ja toimiva oikeusvaltio ja riittävästi taatut ihmisoikeudet toisaalta.

Näiltä osin voidaan ehkä todeta, että Viron jäsenyyden vastustus on Euroopan neuvoston parlamentaarisessa yleiskokouksessa ollut väliaikaisesti lisääntymässä, mutta Suomen ja muiden Pohjoismaiden valtuuskuntien esiin tuoman korjaavan informaation jälkeen perusteeton kritiikki mm. Viron ihmisoikeustilannetta kohtaan on selvästi vähentynyt. Viron tilanne on se, että maassa on kansalaisuuslaki, jossa on pari kriteeriä kansalaisuudelle, ensinnäkin se, että kansalaisuutta hakevan tulee olla asunut Virossa muistaakseni kaksi vuotta. Tämä laki on tullut käytännössä voimaan jo keväällä 1990. Toisaalta siinä on myös kielitaitokriteeri, joka on 1 500 sanaa viron kieltä.

Kansainvälisessä vertailussa tätä kansalaisuuslakia ei voida pitää erityisen tiukkana, ei edes sen kielitaitovaatimusta, ja me toimme tämän selkeästi esiin lausunnossamme, joka lausunto on jaettu Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen kaikille jäsenille ja erityisesti sen päättävälle byroolle. Toivomme samassa lausunnossa, että Viron hallitus soveltaisi tätä kansalaisuuslakia liberaalilla tavalla niin, että erityisesti vanhempien ja pitkään Virossa asuneiden syntyperältään ei-virolaisten, lähinnä venäläisten, ei tarvitsisi aivan pilkuntarkasti tätä kielikriteeriä täyttää.

Viron uusi hallitus, pääministeri Mart Laarin hallitus, on ilmoittanut, että se tulee näin kansalaisuuslakia soveltamaan. Kaiken kaikkiaan mm. näiden informaatiotoimenpiteiden ja moneen muun korjaavan informaation tai muulta taholta tulleen informaation jälkeen väliaikaisesti noussut kritiikki Viron jäsenyyttä vastaan on nyt selvästi vähentynyt ja saattaa olla, että Viron jäsenyys toteutuu jo seuraavassa Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen istunnossa eli ensi helmikuun alussa.

Suomen kannalta olennaista on myös se, että suuri naapurimme Venäjä on hakenut jäsenyyttä jokin aika sitten. Venäjän tilanne on tällä hetkellä se, että Euroopan neuvosto on nimennyt raportointiryhmän, joka käy läpi Venäjän edellytyksiä täyttää jäsenyyuskriteereitä. Tilanne on näiltä osin sellainen, että lyhyellä tähtäyksellä Venäjän mahdollisuudet täyttää nuo kriteerit eivät ole erityisen lupaavat sen vuoksi, että Venäjän ensimmäiset vapaat parlamenttivaalit on tarkoitus järjestää näillä näkymin vasta vuonna 1995. Euroopan neuvosto ei nimittäin tulkitse vapaita presidentinvaaleja riittäväksi lähtökoh-

äsenyydelle. Toisaalta Venäjällä on vielä matkaa edettävänä, ennen kuin oikeusperiaate ja kaikinpuoliset ihmisoikeudet tullaan viimeisen päälle suuressa valtakunnassa itua.

Suomen lähtökohta, sekä Suomen parlamenttiluottamuslainsäädännön mukaan Suomen hallituksenkin lähtökohta, on ollut se, että Suomi pyrkii siihen, että Venäjän demokratian ja oikeusvaltion tukiseksi luodaan erilaisia lisätukiohjelmia, joilla ahvistetaan oikeusvaltioperustaa: oikeuslaitos, hallinto, ihmisoikeuksia, ja luodaan selkeä aikataulu Venäjän jäsenyyden toteutumiselle ja sitä kautta pyritään saamaan Venäjä sitoutumaan näihin tavoitteisiin ja antamaan selkeä poliittinen signaali siitä, että Venäjä on tulossa mukaan Euroopan neuvoston kautta tapahtuvaan paneurooppalaiseen integraatioon.

Euroopan neuvoston valtuuskunnan puheenjohtajana koen myös tehtäväkseni kiinnittää eduskunnan ja kansanedustajien huomiota Suomen tilanteeseen sikäli, että Suomi on Euroopan neuvoston jäsenmaa ja meidän tulee sekä lakien kirjaimen että niiden hengen osalta pyrkiä elämään Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen mukaan. Näiltä osin on myös meillä syytä kiinnittää huomiota siihen, että eurooppalainen muotitrendi eli rasismien ja muukalaisvihan lisääntyminen on myös selvästi havaittavissa kotimaassamme. Nyt, kun olemme viettämässä 75-vuotiaista itsenäisyyttä, niin kannattaa lähteä siitä, että itsenäisyys edellyttää sivistynyttä isänmaallisuutta, johon liittyy suvaitseva suhtautuminen muihin kansoihin ja kulttuureihin. Korostan sitä, että kansakunnan henkisillä johtajilla, kansanedustajilla, lehdistöllä ja monilla muilla keskustelijoilla ja mielipidejohtajilla on suuri vastuu siitä, että tässä tilanteessa pystymme käymään ennalta ehkäisevään henkiseen vastaiskuun rasismien ja muukalaisvastaisuuden lisääntymistä vastaan.

Ed. Andersson: Arvoisa puhemies! Pyyssin oikeastaan puheenvuoron ed. Halosen puheenvuoron johdosta, koska se oli mielestäni hyvin tärkeä puheenvuoro, ja halusin pahoitella ensinnäkin sitä, että Euroopan asioita ja nimenomaan väestöliikkeen ongelmia ja pakolaisongelmia käsitellään täällä aivan liian harvoin vakavassa mielessä, ja sitten sitä, että ne aina siirtyvät näin myöhään, mikä tietysti aiheuttaa sen, että ne eivät saa huomiota julkisuudessa. Sama koskee myös seuraavaa asiaa, joka täällä käsitellään, eli pohjoismaista yhteistyötä.

Olen sitä mieltä, että ed. Halosen esille otamat väestön siirtymiseen liittyvät asiat ja ongelmat, siis sekä pakolaisongelmat, jotka liittyvät Euroopan alueeseen, että ne ongelmat, jotka liittyvät siihen, että Eurooppaan pyrkii hyvin paljon ihmisiä varsinkin etelän suunnasta, tulevat olemaan ja ehkä jo nyt ovat meidän kaikkein tärkein ja hankalin asiamme lähivuosina ja lähivuosikymmeninä, huomattavasti tärkeämpi ja hankalampi vielä kuin esimerkiksi Länsi-Euroopan integraatiokehitys, josta täällä puhutaan hyvin paljon joka päivä.

Ed. Ukkola: Herra puhemies! Minäkin pyysin puheenvuoron ed. Halosen puheenvuoron johdosta, koska se mielestäni oli erinomainen, analyttinen ja asioita laajasti tarkasteleva. Haluaisin vain huomauttaa, että siitä kuitenkin puuttui yksi näkökohta, jota toivoisin Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan pohtivan keskuudessaan ja vievän asiaa eteenpäin. Tähän asiaan valtuuskunnan puheenjohtaja ed. Olli Rehn puuttui puheenvuorossaan.

Kysymys on rasismien ja muukalaisvihan lisääntymisestä. Se ei ole oikeastaan vielä Suomen ongelma, mutta se alkaa olla kyllä Euroopan ongelma. Tässä kertomuksessa tietenkin se on jälkijättöinen. Kyllä siinä puhutaan ja myös ed. Halonen puhui Jugoslavian ja Viron tapahtumista ja Viron ja Itä-Euroopan maiden ihmisoikeuksista, mutta tämä alkaa olla sellainen asia, joka koettelee demokraattista oikeusvaltiotamme, ihmisoikeuksiamme, oikeudellisia ja demokraattisia periaatteita, sitä mihin olemme tottuneet ja mitä olemme lupautuneet noudattamaan Euroopan neuvoston puitteissa.

Tämä on sellainen asia, että haluaisin, että Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta veisi tämän huolen laajempiin ympyröihin, ettei se jää pelkästään kunkin maan sisäiseksi asiaksi, vaan siihen otettaisiin kantaa jo ihan tämän järjestön puitteissa, jonka tehtävänä on huolehtia ihmisoikeuksista ja oikeusvaltioperiaatteiden toteutumisesta Euroopan valtioissa.

Ed. Aittomäki: Herra puhemies! Ed. O. Rehn, silloin harvoin kun täällä esiintyy, käy neuvomassa suomalaisia ja suomalaisia kansanedustajia siinä, miten heidän pitäisi käyttäytyä. Mutta ehkä se, kun on tavallaan puoliksi ministeri, on perusteltua.

Minä ihmettelen sitä, ja hänen ajatuksensa saavat aikaan onton taustan samalla tavalla kuin ed. Ukkolankin, kun meillä ei kerran ole rasis-

mia. Ilmeisesti he kaipaavat sitä tänne, jotta he saavat paremmin kaikupohjaa omille puheilleen. Olemme jääneet rasismista nyt ulos, koska meillä ei sitä ole.

Eräs asia, joka minua ihmetytti ed. O. Rehnin puheessa, oli se, että hän tuntee Euroopan neuvoston suulla huolta Baltian maiden tapahtumista ja muusta. Meillä on tietynlainen rasismien synnyinsija itsellä Suomessa: Ahvenanmaa, jossa suomalaisten olosuhteet ja suomalaisten arvot ja oikeudet ovat huomattavasti huonompia kuin venäläisillä Baltiassa. Minä ihmettelen. Ei katso ta koskaan omalta tontilta näitä asioita, vaan katsellaan ikään kuin paremmin tietäen, vaikka asiasta ei tiedetäkään.

Ed. H a u t a l a : Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä kuin edustajat Andersson ja Ukkola, että pakolais- ja siirtolaispoliittiset kysymykset ja muukalaisviha ovat varmasti sellaisia asioita, jotka ovat jo aika lähellä meitä, elleivät jo osittain keskuudessamme.

Vaikka en ole kristillisten edustaja, sanon, että on Luoja lahja, että meillä on Euroopan neuvosto, jossa näitä asioita voidaan käsitellä koko Euroopan laajuudessa, idästä länteen ja etelästä pohjoiseen. On vahinko, että niin harvat edustajat ovat kiinnostuneet keskustelemaan näistä asioista. Ei ehkä ole aivan sattuma, että nämä asiat ovat aina esityslistalla viimeisen istunnon viimeisinä asioina. Siihen voisi ehkä puhemiesneuvosto miettiä jotakin korjausta, että kerrankin saataisiin nämä keskustelut paraatitapaan esiin.

Tiedän, että kyse on nyt toimintakertomuksesta, joka koskee aikaa ennen tätä. Mutta haluan esittää kiitokseni siitä, että Suomen edustajana ed. O. Rehn on tehnyt Euroopan neuvostossa aloitteen, ilmeisesti aika hiljattain, joka käsittelee ympäristöperuskirjan luomista Euroopan neuvoston alueelle. Euroopan neuvosto on taatusti juuri oikea foorumi myös kansainvälisten ympäristösopimusten ja perussitoumusten aikaansaamiseksi, ja sille aloitteelle voi toivoa hyvää menestystä.

Ed. H a l o n e n : Arvoisa puhemies! Lähinnä edellisille puhujille vastauksena haluan todeta, että tämä muukalaispelko — muukalaisvihamielisyys, ksenofobia — on ihan hyvä aihe otettavaksi Euroopan neuvoston valtuuskunnan johonkin seuraavista seminaareista. Todennäköisesti sen saama yleisömenestys on, jos eiliseen voi verrata, moninkertainen verrattuna

siihen, kiitettävästi nyt muk. pois lukien, mitä täysistuntos myöten.

Sen seikan, että meillä ei ole sia levottomuuksia kuin Saksassa, ei pitäisi tuudittaa meitä siihen Suomi voisi olla kaiken tämän kei kopuolella. Muistelenpa vain, mi edustajat aikoinaan sanoivat, kun me me, että pitäisi laittaa pakolaismie toon Suomessa, jotta sitten kun heit tänne, voisimme ottaa heidät ajoissa ja ot tavalla vastaan. Silloin sanottiin, että me c me niin syrjässä ja sivussa, ettei tänne kosk kukaan tule. Sitten kun lopulta tilanne vyö, eteemme, ihmeteltiin, miksei jo aikaisemmin j nopeammin ryhdytty toimenpiteisiin. Eli kyllä viisas varoo jo ajoissa, ettei joudu sitten han kaluuksiin.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Aittoniemi nyt ihan tahallaan kyllä vääristeli niitä ajatuksia, mitä puheessani yritin tuoda esille: ikään kuin täällä nyt kaivattaisiin rasismia, kun meillä ei sitä ole.

Ed. Halonen aivan oikein sanoi, että meidän ei kyllä pidä tuudittautua siihen uskoon, ettei samanlaista, ehkä lievemässä muodossa, voisi tapahtua myös meillä kuin on tapahtunut Ruotsissa, niin demokraattinen ja ihmisoikeuksia kunnioittava maa kuin se onkin. Jokainen voi hieman mennä omaan sisimpäänsä ja tutkiskella siellä. Kyllä ne rasistitunnnot sieltä löytyvät, kun hieman pinnalta raaputtaa.

Mutta minä olen ihan tyytyväinen siihen, että ed. Halonen puheenvuorossaan lupasi tietyllä tavalla ottaa tämän asian jatkossa esille tietenkin yhdessä koko valtuuskunnan kanssa, koska minun mielestäni tämä on yksi tärkeimpiä ja pelottavimpia uhkia, mitä tällä hetkellä on Euroopassa.

Ed. J a n s s o n : Herr talman, puhemies! Lyhyesti ruotsiksi, sitten vähän lisää tekstiä suomeksi.

Herr talman! Minoritetsfrågorna i Europa är som vi har hört oerhört viktiga. Deras betydelse växer, vi får inte fred i Europa om inte minoritetsfrågorna löses. Det är ju också så att i alla Europas länder finns det minoriteter med större eller mindre problem. De två undantag som ännu existerar är ju som vi vet Island och Portugal.

daksi
jonki
valtti
voiv
tote
tiv
tö
et
r

Arvoisa puhemies! Joka ikisessä Euroopan maassa on vähemmistöongelmia mahdollisesti lukuun ottamatta Islantia ja Portugalia. Voidaan kysyä sitten, miten eurooppalainen katselee Suomea ja meidän asioitamme. Kuten varapuheenjohtaja Halonen jo kertoi, Euroopassa tunnetaan melko hyvin Suomen asiat, ja totta kai valtuuskunnan jäsenien tehtävänähän on myös informoida lisää. Voin todeta, että jos vähemmistöasioita ei onnistuta ratkaisemaan Euroopassa, me emme saavuta rauhaakaan, ilmeisesti emme koskaan. Päinvastoin vaarana on, että taistelut etnisten, uskonnollisten, kielellisten ryhmien välillä kiihtyvät.

Sen takia minusta on mukavaa kertoa Suomen asioista, koska vähemmistöasiat meillä ovat hyvässä kunnossa. On väitetty, että vähemmistöasiat Suomessa ovat ihan omaa luokkaansa Euroopassa. Voi hyvinkin näin olla, ja jos näin on, niin voi myös todeta, että vähemmistöasiat Ahvenanmaalla ovat erinomaisessa kunnossa. Asiat meillä minusta kelpaavat malliksi muillekin. Koska vähemmistökysymykset ovat tinki-mättä osa ihmisoikeuksia ja siten kansainvälisen yhteistyön kohde, niitten merkitys kasvaa jatkuvasti. Täten voin ainoastaan vahvistaa sen, mitä varapuheenjohtaja Halonen sanoi omassa puheenvuorossaan.

Nyt edustajaveriini Aittoniemi on poistunut salista. Rehellisuuden nimessä kuitenkin täytyy kertoa, että ennen kuin Suomi liittyi Euroopan neuvostoon, siis kolme vuotta sitten, Ahvenanmaan asioita tutkittiin erittäin tarkoin ja perusteellisesti ja todettiin, ettei ainakaan lakitasolla ja ilmeisesti ei edes lakien soveltamistasolla ole ongelmia. Ei ole edes näiden kolmen vuoden aikana tullut valituksia Ahvenanmaalta tai Ahvenanmaan asioita koskevia valituksia. En tiedä, mutta olisi minusta melkein päinvastoin hyödyllistä, jos tulisi, jotta tällainen vähemmistöoikeustarkistus suoritettaisiin myöskin Euroopan neuvoston puitteissa ja etupäässä sen ihmisoikeustuomioistuimessa.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vähemmistöjen asemasta Suomessa haluaisin täsmennyksenä edellisille puheenvuoron käyttäjille todeta seuraavaa: Vähemmistöjen asema Suomessa on lainsäädännöllisesti varsin hyvin turvattu, näin myös saamelaiden osalta. Mutta sitten on toinen puoli eli se, miten nämä lait, säädökset ja julistukset menevät käytäntöön, ja siinä on nyt todella isoja ongelmia. Rahan puute on esimerkiksi johtamassa siihen,

että kaksikielinen Utsjoen kunta joutuu lopettamaan toisella kielellä annettavan koulutuksen, ellei valtio anna lisää rahaa. Utsjoen kunnalle aiheutuu useiden miljoonien markkojen lisäkulu siitä, että annetaan kaksikielistä opetusta. Kunnalla ei ole siihen rahaa, ja jollei valtio nyt heti tule apuun, toinen kieli lähtee pois, ja se on tietysti sitten saamen kieli, vaikka ollaankin saamenkielisten osalta sellaisessa kunnassa, jossa heillä on enemmistö. Muodollisesti kaikki on hyvin, mutta tämä säästölinja johtaa siihen, että esimerkiksi saamen kielen asema jopa saamenkielisten muodostamalla enemmistöalueella heikkenee tosiasiaassa.

Ed. J a n s s o n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tähän ed. Tennilän puheenvuoroon viitaten totean, että tuo oli erittäin paha uutinen, jos sitä sellaiseksi voi nimittää, koska äskettäin tehtiin muutos valtiopäiväjärjestykseen, millä joltakin osin mutta kuitenkin pyritään edesauttamaan saamelaiden asioita. Totean myös, että silloin tällöin on käyty keskusteluja siitä, voitaisiinko saamelaiden alueelle muodostaa itsehallintojärjestelmä vähän Ahvenanmaan mallin mukaisesti. Olen jopa ollut mukana sellaisissa keskusteluissa. Maanomistusasia on erittäin tärkeä, koulutusasiat ovat totta kai tärkeitä, mutta maanomistusasiat ovat tärkeitä. Kun vielä otetaan huomioon juuri Ahvenanmaan malli, niin henkilökohtaisesti olen aina puoltanut ja myös ahvenanmaalaiset yleensä ovat puoltaneet sitä, että saamelaisille voitaisiin löytää tämän tyyppinen ratkaisu.

Ed. O. R e h n : Herra puhemies! Valitettavasti ed. Aittoniemi jo poistui, mutta hänen puheenvuoroonsa liittyen on syytä tuoda esiin se, että en suinkaan kaipaa tai halua provosoida rasismia ja muukalaisvihaa, koska sitäkin varmasti piilevänä Suomessakin esiintyy. Sen sijaan pidän ennalta ehkäisevää työtä aika lailla tarpeellisena. Jos katsotaan vaikka tällä hetkellä ympäri Eurooppaa, katsotaan Saksan tilannetta, niin sekä osoittaa, että pakolais- ja muukalaisvastaisuutta ei kannata päästää kytemään.

Me tiedämme tietenkin lähinnä itäisen Saksan ongelmat talouslaman ja työttömyyden osalta, jotka ovat hyvin yleiseurooppalaisia ilmiöitä, mutta siitä huolimatta voidaan miettiä, arvostelematta sinänsä mitään muuta kansakuntaa, lähitiko Saksan poliittinen johto riittävän ajoissa liikkeelle ja ylipäänsä saksalainen yhteiskunta liikkeelle siinä, että olisi tehnyt selkeän rajan

pakolaisvastaisuuden ja muukalaisvastaisuuden eteen ja myös ryhtynyt sen mukaiseen toimintaan, avoimen yhteiskunnan itsepuolustukseen. Tällä hetkellä Berliinin ja Leipzigin katuja katsellessa, miksei muuallakin Euroopassa, myös omassa maassamme, tällaiset ilmiöt ovat tämän päivän arkitodellisuutta. Myös Suomessa, jos ed. Aittoniemi kiertäisi vaikka stadin, Mikkelin tai Joensuun ratikoita, kapakoita ja katuja, hän tietäisi, että kyllä meilläkin sellaista ilmanalaa esiintyy, että täällä erilaiset rasistiset ilmiöt ovat täysin mahdollisia.

Euroopan neuvoston valtuuskunta tulee toivoakseni järjestämään asiasta lähiaikoina seminaarin ja osallistumaan tähän keskusteluun. Tämän lisäksi tietysti suuri vastuu on kansalaisjärjestöillä ja erilaisilla keskusteluun osallistuvilla tahoilla. Tämä on koko yhteiskuntaa koskettava eikä pelkästään EN-valtuuskunnan asia.

Ed. H a l o n e n : Arvoisa puhemies! Haluaisin ihan pöytäkirjoihin kertoa sen varmaan monelle tutun asian, että Suomihan on vastikään allekirjoittanut myös vähemmistökielten asemaa koskevan sopimuksen. Se tapahtui tänä syksynä. Tämän vuoksi olisi erinomaisen tärkeä asia, jos asiat ovat niin vakavasti kuin ed. Tennilä sanoi saamen kielen suhteen, että asiaa katsottaisiin myös siltä kannalta, mitä velvoitteita uusi sopimus Suomelle saamen kielen osalta asettaa.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Saamelaisen asema on lainsäädännössä parantunut. Se on ilahduttavaa, tärkeätä ja myös välttämätöntä. Rahapula on nyt se syy, joka on johtamassa sellaiseen katastrofaaliseen tilanteeseen, että Utsjoen kunta ilmoittaa lopettavansa kaksikielisen opetuksen. Siitä tulee miljoonien markkojen lisäkulu. Valtio ei ole tullut vastaan. Ja jollei valtio tule vastaan, niin tämä arvokas saavutus eli kaksikielinen opetus saamelaisenemmistöisessä kunnassa loppuu. Kyllä tähän asiaan nyt todella pitää eduskunnasta ja hallituksesta käsin kiireesti puuttua, ettei hukata tällaista saavutusta, joka on merkittävä.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Vaikka asia on niin kuin ed. Tennilä sanoi, että lainsäädännön osalta saamelaisen asioita on otettu paremmin huomioon ja käytäntö on toinen, niin haluan esittää vielä yhden esimerkin, joka todistaa tämän. Nimittäin nyt meillä täällä on poronhoitolain muutos. Se jos mikä koskettaa saamelaisia,

mutta saamelaisvaltuuskuntaa ei ole kuultu. Ei ole kuultu sen jälkeenkään, kun esimerkiksi eduskunnan perustuslakivaliokunta edellytti, että kuullaan saamelaisvaltuuskuntaa. Meillä on todella lainsäädännössä, muistaakseni juuri valtiopäiväjärjestyksessä, sellainen kohta, jossa sanotaan, että saamelaisia on kuultava eduskunnassa. Sen sijaan asioiden valmistelussa näin ei ole asianlaita. Vaikka nyt on kysymys Euroopan neuvoston kertomuksesta, mutta kun siinä yhteydessä tulivat vähemmistöjen asiat, niin toivotavasti, herra puhemies, ei olla kaukana, kun puhutaan suomalaisen vähemmistön asiasta, joka myös kuuluu Euroopan neuvoston käsitteilyn piiriin.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Ed. Tennilälle olisin vain sanonut, että käsittääkseni Utsjoen kunnan päätös on lainvastainen sen takia, että valtionosuusuudistuksessa on nimenomaan otettu lisäyksenä huomioon kunnan kaksikielisyys. Tällainen käsitys ainakin minulla oli, kun valtionosuusuudistusta käsiteltiin hallintovaliokunnassa ja kuunneltiin asiantuntijoita. Eli minä en ymmärrä, että tällaista on voitu mennä tekemään. Käsittääkseni Utsjoen kunta saa valtionosuusuudistuksen myötä rahaa järjestää kaksikielisen opetuksen, myös saamen kielellä opetusta, ja ellei se niin tee, niin silloin kunta on rikkonut lakia.

Ed. T e n n i l ä : Arvoisa puhemies! Tätä Utsjoen kunnan ilmoitustahan ei ole vielä pantu täytäntöön, mutta kun rahaa ei ole, niin rahaa ei ole. Se on varmasti Suomen köyhimpiä kuntia. Saa panna paljon velvoitteita, mutta sitten pitää antaa myös rahaa. Tämähän on se realiteetti, joka ratkaisee. Jos ei ole rahaa, niin ei ole rahaa. Silloin pitää tulla myös rahaa, ei vain panna näitä velvoitteita tai joitakin hienoja periaatteita paperille; sitten pitää antaa siihen myös sellaiset edellytykset, että se hieno periaate voidaan realisoida. Tässä on erittäin tärkeästä asiasta kysymys. Toivon todella, että se yhdessä myös viädään käytäntöön, niin että kaksikielinen opetus myös käytännössä toimii. Inarissa on muuten saman tyyppisiä ongelmia ja taas rahapulasta johtuen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Pohjoismaiden neuvoston toiminnasta 1991

Ainoa käsittely

Kertomus n:o 15/1991 vp

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 25

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 25.

Keskustelu:

Ed. Hurskainen: Arvoisa puhemies! Pohjoismaista yhteistyötä ja varsinkin sen organisaatioita on tarkasteltu useaan otteeseen viime vuosina. Nyt ovat pääministerit asettumassa organisaation johtoon, kun se tähän asti on ollut parlamentaarikkovetoista. Pelkään, että meidän kansanedustajien asemaa ollaan heikentämässä yhteisvoimin. Ministerineuvoston työjohtoon on perustettu Pohjoismainen yhteistyökomitea. Tällainen virkamiesjohtoisuus on vältettävä Pohjoismaiden neuvoston puolella. Sen sijaan on vahvistettava parlamentaarikoiden asemaa. Budjettivaltaa on annettava myös neuvoston valiokunnille. Nyt olisi keskityttävä yhteistyön sisältöön eikä vain organisatorisiin uudistuksiin. Pohjoismaiden neuvostossa on nyt päähuomion viemässä ministerineuvoston ja puheenjohtajiston sihteeristöjen yhdistäminen. On selvää, että parlamentaarikkojen asemaan pohjoismaisessa yhteistyössä liittyy hyvin läheisesti myös sihteeristön asema. Tarvitaan vahva sihteeristö sekä hallitus- että parlamentaarikkopuolella. En ymmärrä, kuinka yhteinen sihteeristö voisi palvella joskus hyvinkin vastakkaisia osapuolia. Eri asia on sitten, sijoitetaanko sihteeristö saman katon alle, jolloin voitaisiin saada säästöä aikaan näinä ankeina aikoina. Eräät toiminnot voitaisiin hyvin yhdistää, vaikkapa tiedotuspuoli, jossa nyt tehdään päällekkäistyötä.

Kun pohjoismaisella tasolla olemme vaatineet sihteeristövoimien yhdistämistä ja koordinoitua, pidän järkevänä ulkoasiainvaliokunnan esitystä eduskunnan kansainvälisten toimintojen kokonaisselvityksestä, koska pohjoismainen yhteistyö on tulevaisuudessa entistä kiinteämpi osa eurooppalaista yhteistyötä. Olisi järkevää selvittää uudelleen eduskunnan kansainväliset toiminnot ja sijoittaa niihin organisatorisesti myös Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan sihteeristö. Näin hyöty olisi molemminpuo-

linen, koska käsittääkseni kansainvälisellä puolella lisääntyy virkamiesten tarve tulevaisuudessa.

Århusin istunnossa marraskuussa käsittelyssä ollut Isoniemen raportti unohti mielestäni sen, että Pohjolalla on paljon annettavaa Euroopalle. Monia pohjoismaisen yhteistyön malleja, esimerkiksi organisaatioiden, kansalaisjärjestöjen, yritysten ja kuntien yhteistyöverkkoja, tulisi vahvistaa. Pohjolassa on monia mahdollisuuksia osallistumiselle ja vaikuttamiselle. Meillä on aina panostettu demokratiaan, parlamentarismiin ja kansalaistason toimintaan. Nämä on raportissa täysin unohdettu. Raportissa korostetaan erityisesti kulttuurin asemaa. Se on tietysti tärkeää ja itsestään selvää. Sen tason yhteistyö hoituu kuitenkin paljon ilman virallista tahoa. Ainahan kulttuuri on ollut pohjoismaisen yhteistyön lipputaivaa.

Mutta Pohjoismaiden neuvostosta ei saa tulla vain kulttuurikerho. Meillä on paljon muutakin ja lisäksi sellaista, mitä voimme viedä Eurooppaan. Malli pohjoismaisesta hyvinvointivaltiosta on eräs sellainen. Pohjoismaista kansalaisuusajattusta olisi edelleen vietävä eteenpäin. Sitähän on aina ihailtu Euroopassa. Miksi nyt itse luopuimme sen kehittämisestä? Nyt tuntuu todella olevan vallalla luopumisperiaate. Ei meidän tule vain eurooppalaistaa Pohjolaa. Meidän on sen sijaan pyrittävä viemään hyviksi koetut aatteemme Eurooppaan. Me olemme voimavara Euroopassa.

Ed. M e t s ä m ä k i : Arvoisa puhemies, värderade talman! Perinteinen pohjoismainen yhteistyö on muutosten edessä Euroopassa tapahtuneen integraatiokehityksen myötä. Kuitenkin on syytä varoa, kun uudistuksia tehdään, ettei lasta heitetä pesuveden mukana pois. Paljon siitä perinteisestä pohjoismaisesta yhteistyöstä, joka on tuottanut hyviä tuloksia menneinä vuosikymmeninä, on syytä säilyttää ja edelleen kehittää uusissakin olosuhteissa.

Pääministerien raportissa, jota käsiteltiin viimeksi Århusissa PN:n syysistunnossa, on paljon sellaisia hyviä aineksia, joilla Pohjoismaiden neuvoston toimintaa voidaan sekä kehittää että järkevöittää. Suuri osa Pohjoismaiden neuvoston toimintaan kohdistuvasta kritiikistä johtuu järjestön toimintatavoista, jotka, jos ollaan rehellisiä, eivät ole kaikkein tehokkaimpia. Pääministereiden raportissa puututaan juuri näihin kysymyksiin tavalla, jota pidän tervetulleena ja uusia uria aukovana.

Ulkoasiainvaliokunta, joka on käsitellyt Pohjoismaiden neuvoston kertomusta, puuttuu mietinnössään mielestäni eräaseen erittäin tärkeään asiaan viitattaessa aikaisempaan lausuntoonsa tarpeesta lisätä parlamentaarikkojen budjettivaltaa. Nyt valiokunta toteaa, että edistystä asiassa ei ole tapahtunut. Voin kuitenkin Pohjoismaiden neuvoston budjettivaliokunnan jäsenenä todeta, että niissä neuvotteluissa, joita on käyty yhteistyöministeriiden ja uuden ministerineuvoston pääsihteerin kanssa, asiassa on edetty ulkoasiainvaliokunnan esittämään suuntaan. Tämän lisäksi voidaan todeta, että Århusissa pääministeriiden suulla todettiin, että heillä ei ole mitään periaatteessa tällaista kehitystä vastaan, jossa budjettivaltaa enemmänkin siirretään parlamentaarikoille. Uskonkin, että näiden neuvottelujen ja keskustelujen perusteella päädytään sellaiseen lopputulokseen ja järjestelmään, joka ottaa huomioon valiokunnan näkemykset siitä, että neuvoston sektorivaliokunnilla tulisi olla mahdollisuus itsenäisesti päättää määrärahojen jakamisesta sektorin sisällä, siis tehdä priorisointeja eri vaihtoehtojen välillä. Tämä olisi erityisen tervetullut nyt, kun neuvoston osalta ollaan yhä enemmän siirtymässä tavoiteohjaukseen ja raa-mibudjetointiin.

Värderade talman! I sitt betänkande föreslår utrikesutskottet att man skall ta upp till granskning hela användningen av de resurser som i riksdagen står till buds för internationell verksamhet och avser uppenbarligen härmed personalen vid utrikesutskottet, internationella byrån och Nordiska rådet.

När riksdagens arbete internationaliserar är det naturligt att öka kontakterna och samarbetet mellan den personal som arbetar med dessa frågor. Det har redan delvis skett och kan säkert ytterligare byggas ut. Jag vill emellertid betona att det inte får leda till en försvagning av de resurser som tillförs det nordiska samarbetet. Det vore inkonsekvent och inte i Finlands intresse i ett läge när man i övrigt har fattat beslut som innebär en förstärkning av samarbetet på det nordiska planet.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta on käsitellössään Pohjoismaiden neuvoston kertomusta vuodelta 1991 esittänyt, että eduskunnan kansainvälisen toiminnan resursseja tarkasteltaessa tulee tarkastelun kohteeksi ottaa kaikki käytettävissä olevat resurssit. Tällä valiokunta tarkoittanee ulkoasiainvaliokunnan, eduskun-

nan kansainvälisen toimiston ja Pohjoismaiden neuvoston kanslian henkilökuntaa.

Kun eduskunnan työ kansainvälistyy, on selvää, että yhteistyön tarve talon sisällä lisääntyy. Tämä on jo osittain toteutunut, ja sitä voidaan varmasti edelleen lisätä ja kehittää. Haluan kuitenkin todeta, ettei se saa johtaa Pohjoismaiden neuvoston ja pohjoismaiseen yhteistyöhön tarvittavien resurssien vähenemiseen. Tämä olisi epäjohtonmukaistakin ja myös Suomen etujen vastaista, kun samanaikaisesti olemme olleet mukana tekemässä päätöksiä pohjoismaisen yhteistyön laadullisesta ja määrällisestä kehittämisestä.

Ulkoasiainvaliokunta on mietinnössään myös todennut, että pohjoismainen yhteistyö on Etä-sopimuksen ja turvallisuuspoliittisen kehityksen myötä saanut uusia tehtäviä ja ulottuvuuksia. Valiokunta on myös esittänyt pelkoja parlamentaarikkojen vaikutusmahdollisuuksien kaventumisesta, kun vastuuta pohjoismaisesta yhteistyöstä organisaatiomuutoksen kautta siirretään ministeri- ja erityisesti pääministeritasolle. Mikäli valiokunta näkee todella tilanteen tällaisena, on mielestäni epäloogista samanaikaisesti avata keskustelu henkilökunnan uudelleensijoittamisesta.

Suomen Pohjoismaiden neuvoston valtuuskunta ei henkilöresursseiltaan ole ylimitoitettu. Se kestää hyvin vertailun muiden valtuuskuntien kanssa. Meillä on pienempi henkilökunta kuin esimerkiksi Ruotsilla ja hieman suurempi kuin Norjalla ja Tanskalla. Suomen valtuuskunnan kohdalla on kuitenkin muistettava se erityispiirre, että valtuuskunta ylläpitää joka tilanteessa kaksikielistä palvelua ja omaa informaatiotointia. Tällä en tietenkään halua sanoa sitä, etteikö yhteistyötä kansainvälisissä asioissa talon sisällä tarvita.

Pohjoismaiden neuvoston toiminnan vertaamista Euroopan neuvostoon pidän hieman epäasiallisena, koska kysymys on hieman erityyppisestä toiminnasta. Euroopan neuvoston toimintaan on Suomessa panostettu varmasti samassa mitassa kuin muissa Pohjoismaissa, tämä siitäkin huolimatta, että muut Pohjoismaat ovat olleet Euroopan neuvoston toiminnassa mukana sen alusta alkaen. Mielestäni ei myöskään ole tarkoituksenmukaista, että luomme turhia vastakohtaisuuksia kansainvälisiä kysymyksiä eduskunnassa hoitavien organisaatioiden välille. Työ Euroopan neuvostossa on tärkeää, ja voin varmasti todeta, että meidän valtuuskuntamme on toiminut esimerkillisesti ja ollut mukana ke-

hittämässä pohjoismaista yhteistyötä Euroopan neuvoston puitteissa.

Eduskunnan tulisiikin mieluummin vahvistaa kansainvälisen toiminnan resursseja kokonaisuutena ja samalla varmistaa se, että pohjoismainen näkökulma yhä enenevässä määrin otetaan huomioon kaikessa eurooppalaisessa ja muussa kansainvälisessä yhteistyössä.

Ed. Andersson: Herra puhemies, herr talman! Niin kuin aikaisemmassa lyhyessä puheenvuorossani koskien Euroopan neuvostoa mainitsin, niin mielestäni on erittäin valitettavaa, että tämä Pohjoismaiden neuvostoa ja pohjoismaista yhteistyötä koskeva keskustelu on taas kerran siirtynyt näin myöhään, jolloin täällä ei ole enää paljon ketään. Ei myöskään keskustelu saa julkisuutta.

On nimittäin niin, että päinvastoin kuin ehkä jotkut ajattelevat, Länsi-Euroopan integraatiokehityksen pyörteessä pohjoismainen yhteistyö on yhä tärkeämpi meille ja muille Pohjoismaille. Aika paljon esiintyy sellaista mentaliteettia, että meidän pitää nyt rustata alas pohjoismaista yhteistyötä ja sitten katsoa, miten Euroopan yhteisön puitteissa voimme tätä pohjoismaista yhteistyötä jonkin verran jatkaa Euroopan unionin puitteissa. Mielestäni tämä on erittäin väärä tapa hahmottaa asioita ja yleensä se asenne, mikä meillä on monessa Pohjoismaassa, että meillä on erittäin matala profiili suhteessa EY-maihin, kun sen sijaan meillä pitäisi olla ylpeyttä siitä, mitä Pohjoismaissa on saavutettu. Myöskin meidän pitäisi ymmärtää, että meillä on varsinkin yhtenäisenä blokkina erittäin paljon annettavaa Euroopan yhteisölle tulevaisuudessa.

Pohjoismainen yhteistyöhän ei ole pelkästään Pohjoismaiden neuvoston työtä. Pohjoismaista yhteistyötä on harjoitettu hyvin pitkään, ja se toimii hyvin monella tasolla hyvinkin tehokkaasti: järjestötasolla, poliittisella tasolla, yksittäisten ihmisten kontaktiverkostona. Tämä pohjoismainen yhteistyö tietysti ei lopu, vaikka Pohjoismaiden neuvosto lopetettaisiinkin.

Itse olen ollut Pohjoismaiden neuvostossa vuodesta 87 lähtien ja seurannut sen työtä. Työ on aika paljon muuttunut ja parantunut näinä vuosina, mutta edelleen katsoisin, että koko järjestö kaipaisi syvällistä radikaalia remonttia, jotta sen merkitys korostuisi entisestään. Ehkä voi sanoa, että tämä pääministerieitten raportti on askel oikeaan suuntaan, siis siihen suuntaan, että Pohjoismaiden neuvostolle annetaan suu-

rempi poliittinen ominaispaino. Mutta niin kuin edustajat Metsämäki ja Hurskainen jo sanoivat, se ei saa merkitä sitä, että parlamentaarikot pistetään sitten sivuun Pohjoismaiden neuvoston työstä. Päinvastoin parlamentaarinen dimensio on kuitenkin se kaikkein tärkein Pohjoismaiden neuvoston työssä.

Minun mielestäni Pohjoismaiden neuvoston työtä pitäisi kuitenkin tehostaa monella tavalla. Ehkä suurin haitta tai este tehokkaalle työlle on siinä, että Pohjoismaiden neuvosto käsittelee erittäin paljon erilaisia asioita koskien yhteiskuntaelämän kaikkia sektoreita. Sinne tulee sekä hyvin pieniä aloitteita että suuria merkittäviä aloitteita. Kaikki nämä sinänsä hyvät aloitteet täyttävät koneiston, ja se myös johtaa siihen, että mistään ei oikein tule valmista tässä koneistossa. Minun mielestäni pitäisi hyvin ennakkoluulottomasti miettiä, mitkä ovat ne todella poliittisen tason tärkeät yhteispohjoismaiset asiat, joita pitäisi ja pitää käsitellä Pohjoismaiden neuvostossa ja joita myös pitää toteuttaa ja viedä loppuun saakka Pohjoismaiden neuvoston aloitteesta ja puitteissa. Voitaisiin karsia varmaan 70—80 prosenttia kaikista asioista, mitä Pohjoismaiden neuvostossa nyt käsitellään, koska ne eivät kuitenkaan johda mihinkään toteutukseen kansallisella tasolla eivätkä yhteispohjoismaisella tasolla.

Pitäisi keskittyä niihin todella myös poliittisesti tärkeisiin yhteispohjoismaisiin projekteihin, joita on olemassa ja joista ehkä joitakin voisinkin mainita. Esimerkiksi Pohjolan kotimarkkinoiden kehittäminen on jo hyvin pitkällä. Yhteispohjoismainen ympäristöpolitiikka, yhteispohjoismainen energiapolitiikka olisivat erittäin tärkeitä Pohjoismaiden neuvoston asioita ja koko pohjoismaisen sosiaalivaltion tai hyvinvointivaltion kehittäminen, johon myös kuuluu painotus täystyöllisyyden hoitamiseksi. Yhteispohjoismaisia asioita pitäisi myös olla erilaisten alueellisten projektien, myös aluepolitiikan ja hajakesittämisen Pohjoismaissa, tietysti myös kulttuurin, joka nyt on nostettu lippulaivaksi pääministerien ehdotuksessa. Elikkä pitäisi valita nämä asiat huolella, niihin pitäisi varata tarpeeksi voimavaroja, ja niitä pitäisi sitten todella yrittää toteuttaa.

Hyvin konkreettinen asia on esimerkiksi yhteinen energiapolitiikka Pohjoismaissa. Esimerkiksi kysymys siitä, miten Suomi saisi Norjasta maakaasua Ruotsin kautta Suomeen ja sitten Suomesta ehkä edelleen Baltian maihin, olisi hyvin konkreettinen asia, johon pitäisi todella

panostaa. Siitä on keskusteltu, mutta se ei ole vielä johtanut mihinkään.

Kun keskitytään todella tärkeisiin suuriin yhteisiin asioihin, niin silloin voitaisiin karsia pois suuri joukko sellaisia asioita, joita voidaan hoitaa muiden järjestöjen ja organisaatioitten kautta ihan normaalissa yhteistyössä Pohjoismaissa, mutta niitten ei tarvitse työllistää Pohjoismaiden neuvoston virkamieskuntaa. Kehitys on johtanut siihen, että tavallaan koneisto on täystyöllistetty semmoisillakin asioilla, jotka eivät toteudu ja jotka eivät välttämättä kuulu Pohjoismaiden neuvoston työhön.

Vielä muutama vuosi sitten sanottiin, että Pohjoismaiden neuvostossa ei saa puhua ulkopoliitikasta ja turvallisuuspolitiikasta, ja nythän siellä ei paljon muusta puhutakaan. Minun mielestäni se on hyvä asia. Myös Suomen kannalta olisi erittäin hyvä aktiivisesti keskustella, analysoida, minkälaista pohjoismaista yhteistyötä turvallisuuspolitiikan ja ulkopoliitiikan alueella voitaisiin harjoittaa ja kehittää. Minun mielestäni tämä on erittäin tärkeä asia.

Kun minä tulin tänne puhujakorokkeella, niin minä ajattelin, että minä pyytäisin tämän asian pöydälle ensi viikon istuntoon, mutta koska yhteistyöministeri Norrback on täällä, niin minä annan hänen puhua ennen kuin minä ehkä pyydän tämän pöydälle.

Liikenneministeri Norrback: Puhemies, talman! On tietenkin hyvä, että keskustellaan täällä pohjoismaisesta yhteistyöstä. Olisi ollut selvästi parempi, jos keskustelu olisi käyty ennen Pohjoismaiden neuvoston istuntoa Århusissa. Silloin nimittäin keskusteltiin kahdesta hyvin tärkeästä asiasta. Ensimmäisen kerran puhuttiin ulkopoliittikkaa, ja olisi ollut eduksi, jos Suomen kansanedustajat olisivat voineet antaa eväitä niille kansanedustajille, jotka sinne lähtivät. Minä ihmettelen, mistä syystä vasta nyt puhutaan tästä, kun olisi voitu valmistaa mietintö ja käydä keskustelu ennen istuntoa.

Toinen tärkeä asia, josta siellä puhuttiin, oli organisaatiouudistus ja pohjoismaisen yhteistyön kokonaisuudistus. Siinäkin olisi tietysti ollut eduksi, jos kansanedustajat olisivat lausuneet mielipiteensä etukäteen. Nyt joudumme sen keskustelun jälkeen täällä pohtimaan näitä asioita.

Yhteistyön organisatorinen muutos on osittain hyvä ja ehkäpä osittain vähän kyseenalainenkin. Minusta on poliittisesti hyvin tärkeää, että pääministerit ottavat poliittista vastuuta

selvemmin kuin tähän saakka. Tämä korostaa myös pohjoismaisen yhteistyön merkitystä.

Minusta on myös hyvä, että puheenjohtajamaan vastuu ja rooli korostuu. Tällä tavalla voidaan myös saada lisää ajatuksia ja uusia ideoita yhteistyöhön, ja toivon, että ainakin Ruotsi, joka toimii ensimmäisenä puheenjohtajamaana, käyttää tämän mahdollisuuden hyväkseen ja todella aktiivisesti tuo uusia asioita käsitelyyn.

Efter att ha fungerat som samarbetsminister i ett och ett halvt år har jag lärt mig åtminstone några saker. Det ena är att samarbetet är svårt på grund av den konsensusfilosofi som råder. I praktiken är det så att det land som vill minst bestämmer mest, eller det land som vill minst avgör ambitionsnivån på alla frågor i samarbetet. I praktiken har det oftast varit Danmark som har velat minst. I KSSE-processen gick man i tiden in för ett system med konsensus minus en för att processen skulle löpa vidare om de andra länderna ville samarbeta. Jag tycker att den tanken är värd att pröva ifall vi länge brottas med den situation vi har haft, nämligen att ett land ganska konsekvent har haft en betydligt lägre ambitionsnivå än de andra länderna.

Jag vill ändå understryka att det är viktigt att se över organisationen, men samarbetets innehåll är naturligtvis det väsentliga. I ett föränderligt Europa är det ytterst viktigt att det nordiska samarbetet hålls aktivt och att man i bedömningen av samarbetsfrågor med det övriga Europa konsekvent också försöker analysera vilken del av frågorna som kan skötas på nordisk nivå eller vilka som har en mera alleuropeisk prägel. Under alla omständigheter är ju de fem nordiska länderna inom samma ekonomiområde, när Eesavtalet träder i kraft. Det leder till en omprövning också av samarbetets innehåll åtminstone på flera områden. Den diskussionen har egentligen inte startat eller har startat i alltför liten utsträckning hittills som jag ser det.

I många sammanhang kunde också samarbetet i våra närområden vara betydligt större. När informationskontoren grundades i Baltikum var det första gången som Nordiska rådet gick utanför Norden i en konkret aktivitet. Det var ett gott beslut då. Nu har i alla fall den nationella egoismen vunnit insteg när det gäller satsningarna i Baltikum i så hög grad att viljan att göra gemensamma nordiska satsningar där har varit alltför anspråkslösa. Det tycker jag är beklagligt. Jag är helt övertygad om att de nordiska resur-

serna skulle ge betydligt större utdelning om de nordiska länderna kunde göra multilateral satsningar i alla de tre baltiska länderna. Det skulle också var till nytta för det nordiska samarbetet utöver att det skulle vara till nytta för de baltiska länderna själva.

Talman! Jag skulle naturligtvis gärna ha hört en betydligt livligare diskussion om det nordiska samarbetet den här gången just därför att det står inför stora förändringar och också inför nya och stora utmaningar. Jag är bara rädd för att om vi bordlägger det till tisdagen så är skarorna inte så mycket större också om jag själv gärna skulle ha hoppats på det. Mest beklagligt tycker jag det är att den här debatten inte fördes när den verkligen kunde ha gett välgång åt dem som deltog i Nordiska rådets kongress och därmed också var med om att fatta åtminstone några beslut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

18) Hallituksen esitys n:o 324 laiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystoimiin, jolle perustuslakivaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Stenius - Kaukonen: Herra puhemies! Ed. Andersson suunnitteli edellisen asian pöydälle panoa ja ajatteli ilmeisesti, että sopivampana ajankohtana aiheeseen riittäisi enemmän kiinnostusta. Sama ajatus oli itselläni, kun tiistaina pyysin tämän asian pöydälle, mutta vaikuttaa siltä, että tänään tähän asiaan on vielä vähemmän kiinnostusta kuin tiistaina. On täällä sentään kolme vasemmistoliiton edustajaa paikalla herra puhemiehen lisäksi.

Tässä esityksessä, kuten jo silloin totesin, on toki parannuksiakin, mutta samanaikaisesti tuodaan monia heikennyksiä, joista 65 vuotta täytneiden eläkkeiden pienentäminen on suurin.

Mutta kun esitystä nyt on jonkin verran ollut mahdollista tutkia, niin kiinnittää huomiota myös se, miten ammattitautieläkkeet määritellään, jotka tapaturmavakuutuslain mukaan myönnetään, kun henkilö silloin, kun ammattitauti tunnustetaan, on jo työkyvyttömyyseläkkeellä. Lakitekstistä ja perusteluista minulle syntyy se käsitys, että myös tässä kohdassa on tulossa heikennys.

On vaikea ymmärtää, miksi tämän tyyppisiä esityksiä tehdään, kun tiedämme, että henkilö joka työn johdosta menettää terveytensä, ei itse ole voinut sille mitään, jos joutuu käyttämään työssään sellaisia aineita, jotka vaarantavat terveyden. Asbesti on meillä tällä hetkellä erittäin iso ongelma. Vasta nyt on ryhdytty tunnustamaan, että todetut työkyvyttömyydet ovat todella asbestin aiheuttamia. Tuntuu siltä, että tässä on taas laki, jolla tavallaan yritetään heikentää tätä tilannetta, koska asbestiammattisairauksia nyt on löytynyt todella paljon. Varmasti löytyisi paljon enemmän, jos kaikki todella hyväksyttäisiin.

Kuten jo viime kerralla sanoin, mielestäni on aika erikoista, että kiireimpänä aikana joulukuun alussa, jolloin budjettilait ovat vielä täysin levällään valiokunnissa, tuodaan kuitenkin näinkin mittava esitys, jonka on tarkoitus tulla voimaan vuoden 93 alusta. Hallitus ei mielestäni ole riittävästi harkinnut esityksen antamis- eikä voimaansaattamisajankohtaa, sillä tähän ei ole budjettilaki.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystoimiin, jolle perustuslakivaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

19) Hallituksen esitys n:o 328 laiksi työsuojeluhallinnoksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasiainvaliokuntaan.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Stenius - Kaukonen: Herra puhemies! Taustaksi pöydällepanolle käy sama, min-

kä sanoin edellisen asian kohdalla. Olisin kyllä todella kuvitellut, että tästä asiasta olisi muillakin ollut jotain sanottavaa.

Työsuojeluhallituksen henkilöstö on ollut erittäin huolissaan tulevaisuudestaan. On erittäin ymmärrettävää, että he kantavat huolta omasta tulevaisuudestaan ja toimeentulostaan, mutta enemmän kuin omasta tulevaisuudestaan he ovat olleet huolissaan siitä, miten ne tehtävät jatkossa hoidetaan, joita varten työsuojeluhallitus on ollut olemassa.

Kuten edellisessäkin asiassa lakien on tarkoitus tulla nopeasti voimaan, 1.3. Alun perin puhuttiin, että ne tulevat voimaan 1.6. Kuitenkin tästä on nyt tehty budjettilaki ja asian hoitamisen aikataulu on erittäin kiireellinen.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä tulee esittämään työasiainvaliokunnassa ja myös täällä salissa tämän esityksen hylkäämistä ja vielä parempaa valmistelua ja harkintaa ja nimenomaan valmistelun jatkoa yhdessä henkilöstön kanssa. Henkilöstöhän ei vastusta sitä, että hallinto organisoidaan niin, että se mahdollisimman hyvin palvelee niitä tehtäviä, joita organisaation tulisi suorittaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään työasiainvaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon:

20) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 65 (HE 135)

21) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 66 (HE 136)

22) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 9 (HE 261)

23) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 10 (HE 262)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi lauantaina kello 12.

Täysistunto lopetetaan kello 20.11.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio